
INTERNATIONAL AND NATIONAL STATUTORY SUPPORT OF MARITIME SECURITY

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-527-3-8>

THE STATE OF COMPLIANCE WITH THE MARITIME SECURITY REGIME IN THE SECTOR OF THE AZOV-BLACK SEA REGION DURING THE PERIOD OF MARTIAL LAW IN UKRAINE

СТАН ДОТРИМАННЯ РЕЖИМУ МОРСЬКОЇ БЕЗПЕКИ У СЕКТОРІ АЗОВСЬКО-ЧЕРНОМОРСЬКОГО РЕГІОНУ ПІД ЧАС ДІЇ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

Borodin Serhii Anatoliiovych

*Student
National Academy of the Security
Service of Ukraine
Kyiv, Ukraine*

Бородін Сергій Анатолійович

*студент
Національна академія
Служби безпеки України
м. Київ, Україна*

Volvak Oleksandr Mykolayovich

*Teacher
National Academy of the Security
Service of Ukraine
Kyiv, Ukraine*

Вольвак Олександр Миколайович

*викладач
Національна академія
Служби безпеки України
м. Київ, Україна*

З початком повномасштабного вторгнення РФ безпекова ситуація в акваторіях Азовського та Чорного морів зазнала безпрецедентних змін. Мореплавання у вказаному регіоні для цивільних суден було припинено, а на окупованих територіях залишилась значна частина портової інфраструктури, суден та персоналу.

Міжнародне правове регулювання безпеки мореплавання врегульовано низкою міжнародних договорів, зокрема: Конвенція ООН з морського права 1982 р. є основним міжнародно-правовим актом, який визначає правовий статус і правовий режим морських просторів [1]; Конвенція Міжнародної організації праці (МОП) про працю в морському судноплаванні, що визначає мінімальні стандарти праці моряків, включаючи умови праці, проживання, соціальне забезпечення, медичну допомогу та механізми для подання скарг [2]; Міжнародна конвенція з охорони людського життя на морі (SOLAS) – передбачає норми безпеки, які зобов'язують судновласників забезпечувати моряків необхідними

інструкціями, навчанням і обладнанням; регулює питання, пов'язані з безпекою на морі та запобіганням забрудненню морських просторів[3]; Конвенція про поліпшення долі поранених, хворих та осіб, які зазнали корабельної аварії зі складу збройних сил на морі, яка визначає необхідність гуманного поводження з військовослужбовцями, які не беруть участі у бойових діях через поранення, хворобу або потрапляння в корабельну аварію; забороняє вбивства, жорстоке поводження або катування таких осіб [4]; Договір між Україною та російською федерацією про співробітництво у використанні Азовського моря та Керченської протоки (2003), що встановлював спільне використання цих водних об'єктів дія, яких через збройну агресію РФ в Україні, припинала дію та/або значно обмежена.

Однією з нагальних загроз є недотримання прав моряків в т.ч. тих які опинилась на окупованих територіях. Моряки становлять основу судноплавної галузі, і їх фізичний, психологічний та правовий добробут безпосередньо впливають на загальну безпеку суден, вантажів та пасажирів. Дотримання міжнародних стандартів у цьому аспекті знижує ризики аварій та конфліктів, сприяє сталому розвитку морської індустрії.

На сьогоднішній день більше вісімдесят відсотків світової товарної торгівлі здійснюється морським шляхом, а експерти з Ради Конференції ООН з торгівлі та розвитку, прогнозують підвищення попиту на здійснення вантажних перевезень майже в три рази до 2050 року.

Кожен 20-й офіцер в торговому флоті у світі – з України. За рівнем професійної підготовки, комунікабельності та дисциплінованості українські моряки посідають одне з перших місць у світі, поступаючись лише філіпінцям. Попит на випускників українських морських закладів освіти завжди був дуже високий. Значна частина іноземних компаній, які мають довгострокові програми використання українських моряків вкладають значні кошти в тренування через власні «кадетські програми», надаючи спонсорську допомогу навчальним закладам шляхом створення власних навчальних центрів для підвищення кваліфікації моряків.

За даними міжнародних організацій BIMCO та ISF, Україна продовжує входити до групи країн лідерів постачання моряків світового флоту. Відповідно до звіту, в Україні 234 923 людини є моряками. У 2015 році на флот фактично було передано 69 тисяч море моряків, з них 39 тисяч офіцерів і 30 тисяч рядових.

Попри вимоги наведених вище міжнародних договорів з морської безпеки та норм звичаєвого міжнародного права російська федерація систематично здійснює численні порушення морської безпеки в акваторіях, прилеглих до Автономної Республіки Крим, що мають серйозні наслідки для регіональної стабільності та безпеки. До основних

порушень Конвенції ООН з морського права (1982), яка гарантує свободу судноплавства та визначає права прибережних держав та Меморандум про гарантії безпеки у зв'язку з приєднанням України до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї (Будапештський меморандум, 1994), що мав гарантувати суверенітет та територіальну цілісність України можливо віднести, зокрема:

- окупація та незаконна милітаризація Криму: після тимчасової окупації АР Крим в 2014 році росія значно посилити свою військову присутність на півострові, використовуючи його як базу для військових операцій у Чорному морі, що створює загрозу безпеці судноплавства та порушує принципи міжнародного права;

- обмеження рф проходу суден інших держав через Керченську протоку, зокрема шляхом незаконного будівництва Керченського мосту та блокування проходу для українських і міжнародних суден;

- захоплення рф у 2018 році трьох українських кораблів та 24 моряків у Керченській протоці та обвинувачення їх у незаконному перетині кордону викликало міжнародне засудження та було визнане порушенням міжнародного права;

- блокада українських портів Маріуполь та Бердянськ, незаконна затримка та перевірка комерційних суден призводить до економічних збитків для України;

- активне використання сил російського Чорноморського флоту, що базується у Севастополі для збройної агресії проти України.

Вказані порушення рф міжнародних договорів підриває морську безпеку та створює небезпечний прецедент ігнорування міжнародного права. Ці порушення безпосередньо впливають на дотримання прав моряків в контексті забезпечення морської безпеки, зокрема:

- українські моряки піддаються незаконним затриманням, арешту та судовим переслідуванням, що порушує їхні основоположні права;

- блокада портів та обмеження судноплавства перешкоджають вільному пересуванню моряків та виконанню ними професійних обов'язків;

- військові дії та агресивні маневри російських сил створюють пряму загрозу життю та здоров'ю моряків, які перебувають у регіоні.

Література:

1. Конвенція Організації Об'єднаних Націй з морського права 1982 р.
URL: https://www.un.org/depts/los/convention_agreements/texts/unclos/unclos_r.pdf

2. Конвенція МОП про працю в морському судноплавстві. URL: https://normlex.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:91:0::NO::P91_ILO_CODE:C186

3. Міжнародна конвенція з охорони людського життя на морі (SOLAS). URL: <https://www.dgrm.pt/en/solas>

4. Конвенція про поліпшення долі поранених, хворих та осіб, які зазнали корабельної аварії зі складу збройних сил на морі. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_152#Text

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-527-3-9>

MARITIME SECURITY IN THE SYSTEM OF NATIONAL AND INTERNATIONAL SECURITY, LEGAL REGULATION

МОРСЬКА БЕЗПЕКА В СИСТЕМІ НАЦІОНАЛЬНОЇ І МІЖНАРОДНОЇ БЕЗПЕКИ, ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ

Ivanova Alla Volodymyrivna

*PhD in Law,
Associate Professor, associate Professor
of Maritime Law
of the Educational and Research
Institute of Maritime Law
and Management, National University
«Odesa Maritime Academy»
Odesa, Ukraine*

Іванова Алла Володимирівна

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри морського права
навчально-наукового інституту
морського права та менеджменту
Національний університет
«Одеська морська академія»
м. Одеса, Україна*

На сучасному етапі розвитку людства важливу роль в життєдіяльності країн світу відіграє Світовий океан, ресурси якого мають вирішальне значення для прискореного розвитку світової економіки та є найважливішим фактором геополітики.

Морська безпека охоплює діяльність урядів, багатьох міжнародних організацій, правоохоронних органів, органів, транспортних організацій, охоронних компаній, збройні сили, енергетичної інфраструктури морської галузі та систем спостереження космічного базування тощо.

Ключова роль у забезпеченні морської безпеки, як і раніше, належить таким структурам, як Рада безпеки ООН та Міжнародна морська організація (International Maritime Organization, далі ІМО), яка є спеціалізованим агентством ООН для технічного співробітництва між державами. Перспектива збільшення кількості морських загроз та необхідність протидії їм змусив інші організації та установи прийняти лідерство ІМО у цій сфері. Так було в 2005 році, ІМО повністю переглянуто Конвенцію про боротьбу з незаконними актами,